ΜΕΤΑΞΑΔΕΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ-ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

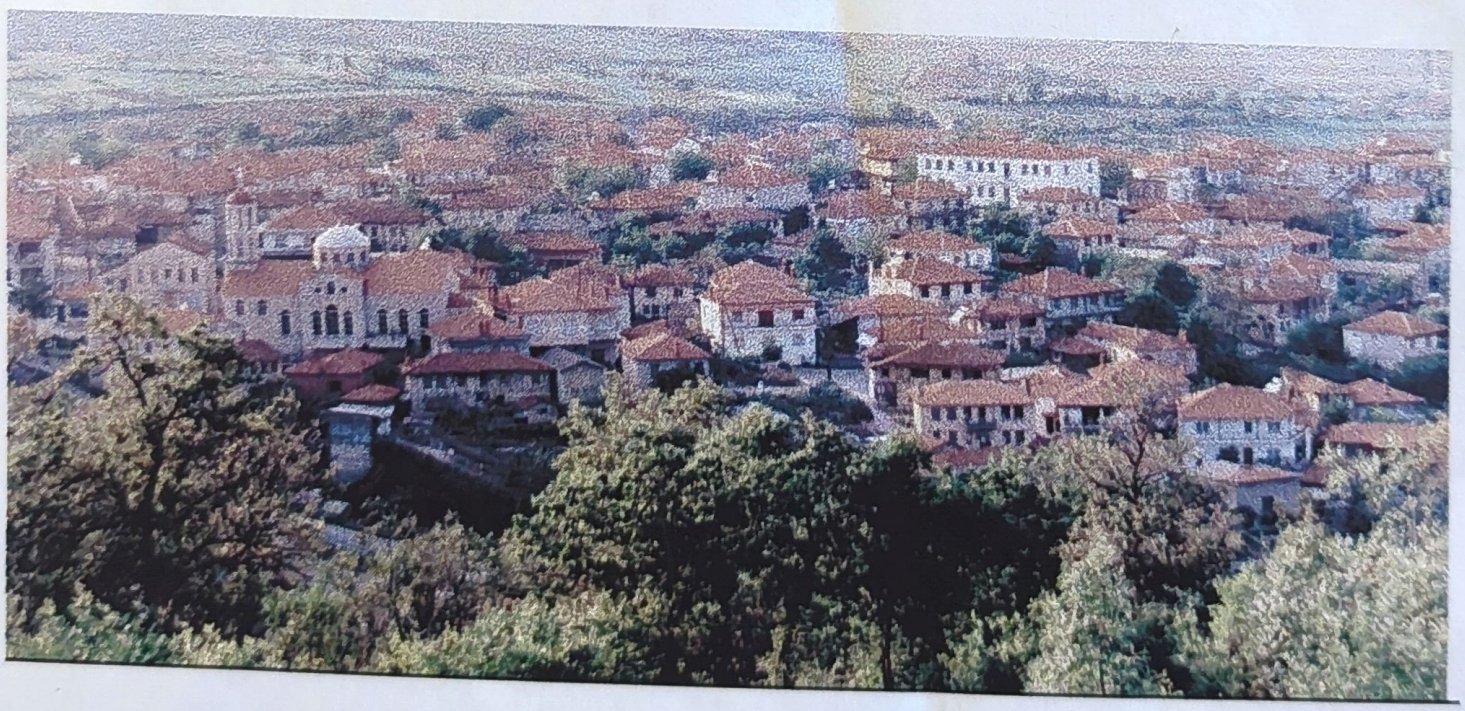

ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΜΕΤΑΞΑΔΩΝ
ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 1996-97

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Δυτικά του Διδυμοτείχου και τελευταίο σε μια σειρά χωριών κατά μήκος του Ερυθροποτάμου, βρίσκεται το κεφαλοχώρι των Μεταξάδων, χτισμένο σε μια καταπράσινη πλαγιά μακριάς λοφοσειράς. Μετά απ' αυτό αρχίζουν τα σύνορα με τη Βουλγαρία . Τελευταίο στη σειρά μα όχι και στη σπουδαιότητα.

Ξακουστό ήταν το χωριό των Μεταξάδων από παλιά. Πολυτραγουδισμένο κεφαλοχώρι, έχει εντελώς δικό του χρώμα. Χωριό παμπάλαιο , αποτέλεσε το αγκωνάρι για όλη την παραμεθόριο περιοχή. Ένας ελληνισμός πανάρχαιος και αμόλυντος ζει εδώ από πολύ παλιά, που διατήρησε τις παραδόσεις του.

Οι Μεταξάδες αποτελούν την ποίηση της πέτρινης κατασκευής. Η πέτρα, χρώματος ανοιχτού μπεζ, δίνει από μακριά στους Μεταξάδες την εντύπωση ανθισμένης πλαγιάς με πελώρια πετρολούλουδα. Περπατάς στα στενά, ελικοειδή δρομάκια και σε κάθε στροφή χαίρεται η ματιά σου, στο αντίκρισμα των ωραίων σπιτιών με την ποικιλία σχεδίων, σπίτια που η κάθε πόλη θα τα θεωρούσε στολίδια της.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ

Οι ρίζες του χωριού χάνονται μέσα στα βάθη των χρόνων. Πολλά στοιχεία για την ιστορία του χωριού αντλούμε από το χειρόγραφο βιβλίο του Κωνσταντίνου Γκεργκένη, παλιού κατοίκου του χωριού.

ΤΟ ΟΝΟΜΑ

Ο ίδιος, μετά από πολύχρονη έρευνα, μας αναφέρει ότι το παλιό χωριό, επί Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, λεγόταν ***Δογάντζια*** (ή ***Ντουγάντζια)*** και ήταν χτισμένο δύο χιλιόμετρα δυτικά του σημερινού χωριού. Η ονομασία αυτή στηρίζεται μάλλον στη λέξη «ντουγάντζι»,που είναι αρπακτικό πουλί και δηλώνει την ορεινή και βραχώδη θέση του τότε χωριού.

Το 1285,όπως αναφέρει, κρούσματα χολέρας εξόντωσαν πολλούς από τους κατοίκους. Όσοι σώθηκαν εγκατέλειψαν το χωριό, στρεφόμενοι ή στη Βάρνα και τη Σωζόπολη, ή στα διπλανά δάση, μέχρι να περάσει η επιδημία. Οι τελευταίοι με τον ερχομό του χειμώνα, αναγκάστηκαν να γυρίσουν στα σπίτια τους . Όμως η δυσοσμία των πτωμάτων που είχαν μείνει άταφα, τους ανάγκασε να φύγουν οριστικά πια από το χωριό και να ψάξουν για καινούριο μέρος να χτίσουν τα σπίτια τους.

Ψάχνοντας, διάλεξαν τη σημερινή δασώδη τοποθεσία από την ύπαρξη ενός δέντρου 3-4 χρόνων τότε (καραγάτσι) και επακόλουθα από τη σκέψη της ύπαρξης νερού. Πράγματι, όπως αναφέρεται στα χειρόγραφα, δίπλα στο καραγάτσι άνοιξαν πηγάδι, το οποίο σωζόταν ως το 1928, όπου τότε σκεπάστηκε από τον πρόεδρο Παπαναγιώτου Αθανάσιο, λόγω αλλαγής στη διαμόρφωση της πλατείας.

Από τον πρώτο που έχτισε το σπίτι του εκεί, τον Δημήτριο Τουκμακτσή (ή Τουκμακιώτη) πήρε το όνομά του το χωριό, «***Τουκμάκι***».Τουκμάκι εδώ έλεγαν και το σφυρί των χαλκωματάδων και των λιθοξόων, των μαστόρων που δούλευαν την πέτρα και της έδιναν σχήμα. Άλλωστε, όπως προείπαμε, το χωριό μέχρι σήμερα έχει αυτή την ξεχωριστή ιδιομορφία: είναι πετρόχτιστο και μοναδικό, δηλώνοντας έτσι και την παλιά ασχολία των κατοίκων, αλλά και τα αποθέματα πέτρας που χρησιμοποιήθηκαν ως πρώτη ύλη για την κατασκευή και την εξωτερική μόνωση των σπιτιών του χωριού.

Συγκρότημα οικιών στην αρχική τους μορφή, που αποδεικνύει τον αρχικό πολεοδομικό χαρακτήρα του χωριού.

Στους αρχικούς κατοίκους προστέθηκαν και λίγες οικογένειες από το διπλανό χωριό, το Παλιούρι, αλλά και οικογένειες από την Ήπειρο και την Κύπρο. Αυτές οι μετακινήσεις βέβαια, σχετίζονται με το υγιεινό κλίμα του χωριού αλλά και τη γεωγραφική του θέση. Βρίσκεται ανάμεσα σε τέσσερα υψώματα: *Τον Προφήτη Ηλία ή Κουρί, την Πάνω Τούμπα, την Κάτω Τούμπα και την Ασβεσταριά.* Υψώματα που σε κρίσιμες στιγμές βοήθησαν να σωθεί πολύς κόσμος.

Το σημερινό όνομα «***Μεταξάδες***», το πήρε από το άφθονο μετάξι που παραγόταν από την απασχόληση των κατοίκων με τη σηροτροφία και που αποτέλεσε και τη βασική ενασχόληση τους μέχρι το 1921.

ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ

Μετά από την ίδρυση του χωριού, ο κ. Γκεργκένης κάνει μια εκτενή αναφορά στη μαύρη σκλαβιά των Τούρκων , από το 1361 που κατέλαβαν τη Θράκη ως το 1878 που μας κατέλαβε η Ρωσία , για τρία

χρόνια. Εισέβαλαν οι Τούρκοι στο Διδυμότειχο και το κατέλαβαν το 1361 μετά από 12 χρόνια πολιορκίας. Την ίδια χρονιά κατέλαβαν και την περιοχή από την Ανδριανούπολη μέχρι τη Φιλιππούπολη. Τότε λοιπόν ο Σουλτάνος Μουράτ ο Α' λεηλατεί ανελέητα και ανεπανόρθωτα τη θρακική γη. Και τούτο είναι η απαρχή του μαρτυρίου. Η ζημιά είναι ηθική και υλική. Εκκλησίες και μοναστήρια καταστρέφονται, εύποροι έμποροι και κτηματίες εγκαταλείπουν τα αρχοντικά τους, βαριοί φόροι με οδυνηρότερο το παιδομάζωμα επισφραγίζουν την ταπείνωση του ελληνισμού, άντρες στέλνονται δούλοι στα βάθη της Μικράς Ασίας, οι κοπέλες μπαίνουν σε χαρέμια και τα αγόρια εξισλαμίζονται και γίνονται γενίτσαροι. Η βαρβαρότητα των Τούρκων και οι ανήκουστες θηριωδίες τους δεν σταματούν ούτε στις σφαγές και στις γενικές καταστροφές ολόκληρων χωριών της Θράκης.

Συγχρόνως η τουρκική κυβέρνηση εγκαθιστά στην περιοχή Διδυμοτείχου πρόσφυγες απ' την Ανατολή και το Πακιστάν (τους λεγόμενους «ματζήρηδες»), οι οποίοι ίδρυσαν τουρκικά χωριά όπως την Κυανή (Τσιαουσλί), τη Σαύρα (Σουμπάσκιοϊ), το Αβδουλάκι (τη σημερινή Αβδέλλα), το Ελαφοχώρι, την Πολιά και άλλα. Η δημιουργία των καινούριων χωριών είχε ως συνέπειες τον περιορισμό των συνόρων του Τοκμακιού, την πείνα και την εξαθλίωση των κατοίκων του, οι οποίοι ήξεραν μόνο να δουλεύουν τον αγρό που πια τον κατείχαν οι Τούρκοι. Επιβίωσαν όμως και πάλι, άρχισαν τα ταξίδια στη Βάρνα και τη Φιλιππούπολη, έγιναν μεταφορείς, αργότερα ραφτάδες, μπογιατζήδες, λαϊνάδες.... και σιγά-σιγά άρχισαν ν' αγοράζουν απ' τους Τούρκους ματζήρηδες πάλι την κλεμμένη γη τους.

Η Ρωσία μετά το 1878 (αφού κάθισε τρία χρόνια) παρέδωσε πάλι τα μέρη μας στην Τουρκία. Σύμφωνα με πληροφορίες που μας δίνονται από τα χειρόγραφα, επικρατεί μια ισονομία και γενικά μια ελευθερία ως το 1908, χωρίς προβλήματα με τους Τούρκους.

Το 1908 είναι μια χρονιά ορόσημο, αφετηρία δύσκολων συνθηκών για τους Έλληνες. Η Τουρκία αλλάζει Σύνταγμα και αρχίζει η στράτευση ρωμιών. Κατά τον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο μυριάδες Θράκες φονεύθηκαν, γιατί οι Τούρκοι τους τοποθέτησαν στην πρώτη γραμμή πυρός. Ο Κ. Γκεργκένης αναφέρει ότι το Μάρτιο του 1914 η τουρκική κυβέρνηση έκανε γενική επιστράτευση των κατοίκων από 20 έως 46 ετών και άδειασε σχεδόν όλο το χωριό από άντρες. Οι περισσότεροι απ' αυτούς έπεσαν νεκροί στη μάχη του Τσιανάκ Καλέ. Επίσης κατά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο οι Τούρκοι στρατολόγησαν Θρακιώτες Έλληνες, τους οποίους έστελναν πεζούς στη Χερσόνησο της Καλλιπόλεως, όπου και θερίζονταν από τα τηλεβόλα των συμμάχων της Αντάντ.

Τα χωριά, ιδιαίτερα από το 1914,υπέφεραν από τον ξένο ζυγό και τους Τουρκαρβανίτες πρόσφυγες από τη Σερβία, που είχαν εγκατασταθεί εκεί. Οι έπαρχοι φέρονται αδίσταχτα στους ντόπιους. Ενδιαφέρονται για χρυσάφι και δε διστάζουν να διατάζουν και την ποινή του θανάτου για να το εξασφαλίσουν.

Ο φόβος κάνει πολλούς να καταφύγουν στα υψώματα και οικογένειες να πεινάσουν ξανά, εξαιτίας της ασυδοσίας των Τούρκων. Ο Κ. Γκεργκένης αναφέρει προσωπική του εμπειρία, όταν το 1915 είδε τον πατέρα του, κυνηγημένο από τον Τούρκο έπαρχο και τους πρόσφυγες, να καταφεύγει στο δάσος για να σώσει τις λίρες του. Αναφέρει και άλλους συγχωριανούς του ευκατάστατους την εποχή εκείνη, γεγονός που οφείλεται στην εργατικότητα, αλλά και στην εξυπνάδα και την πονηριά τους, όπως τους Γκουντίνα, Τερζόγλου, Αραμπατζή και άλλους.

Πιθανότατα η μοναδική οικοδομή στην περιοχή που σχεδιάστηκε από αρχιτέκτονα.

ΟΙ ΒΟΥΛΓΑΡΟΙ

Στις 28 Σεπτεμβρίου 1915 οι Βούλγαροι, αφού κατέλαβαν την περιοχή του Διδυμοτείχου, ύστερα από συμφωνία με τους Τούρκους, ως αντάλλαγμα για τη συμμετοχή της Βουλγαρίας στον Α' Παγκόσμιο πόλεμο, καταφθάνουν στο χωριό και για ένα χρόνο ζουν ειρηνικά με τους κατοίκους. Το Σεπτέμβριο όμως του 1916 αρχίζουν να δείχνουν το πραγματικό τους πρόσωπο. Επιδίωξαν με κάθε μέσο τον εκβουλγαρισμό της περιοχής και πέρα από τις βιαιότητες που διέπραξαν προέβηκαν και σε άλλες ενέργειες: έφεραν δασκάλους από τη Βουλγαρία, ενώ τους

Έλληνες δασκάλους και παπάδες τους φυλάκισαν. Εξόρισαν το Μητροπολίτη Φιλάρετο και απειλούσαν τους πάντες.

Δεν έλειψαν φυσικά και οι επιστρατεύσεις. Απτή απόδειξη η μαρτυρία του Κ. Γκεργκένη, που αναφέρει ότι κατά τον πόλεμο του 1916-1918,τότε που αντίπαλες δυνάμεις ήταν Αγγλία, Γαλλία, Ελλάδα, Ιταλία από τη μια και από την άλλη η συμμαχία Τουρκίας και Βουλγαρίας, στη μάχη που δόθηκε στην Ασπροβάλτα Θεσσαλονίκης ο ίδιος υπηρετούσε στο βουλγαρικό στρατό ως επίστρατος και πολέμησε εναντίον των συμπατριωτών του.

Το έργο της εξόντωσης του Ελληνισμού της Θράκης και του εκβουλγαρισμού της περιοχής, που άρχισαν οι Βούλγαροι κομιτατζήδες την πρώτη δεκαετία του αιώνα, επεδίωξαν να ολοκληρώσουν οι Βούλγαροι κατά τον Α' και Β' Βαλκανικό πόλεμο και τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο, μέχρι την απελευθέρωσή της από τον Ελληνικό στρατό. «Το 1920», αναφέρει ο Κ. Γκεργκένης, «ελευθερωθήκαμε από τους Βουλγάρους, Στις 22 Μαΐου είδαμε το ελληνικό χακί που λαχταρούσαμε χρόνια εις το χωριό μας, απ' τη Μεραρχία των Σερρών. Ο πρώτος λόχος με λοχαγό τον Τσιόλα Σταμάτη και επιλοχία τον Κώμα Δημήτριο διαφύλαξαν τα σύνορα του χωριού και με τον ερχομό του δευτέρου λόχου πήγαν στη Χελιδόνα και στο Δέρειο, ενώ αντικαταστάθηκαν από το λοχαγό Αριστόδημο και το λοχία Παρασχάκη».

Ο ΕΜΦΥΛΙΟΣ 1946-1950

Μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου η Ελλάδα αιματοκυλίστηκε για μια πενταετία σχεδόν από το εμφύλιο σπαραγμό. Τα χωριά άδειασαν και οι λίγοι που έμειναν ήταν γέροι και γριές. Τα γυναικόπαιδα τα πήγαιναν στις παιδουπόλεις των νησιών.

Στους Μεταξάδες έλαβε χώρα μια μάχη υψίστης σημασίας που κράτησε τρία μερόνυχτα και έληξε με νίκη των στρατιωτών.

1946, 6 Δεκέμβρη: Το χωριό περικυκλώθηκε από αντάρτες. Μετά από μικροσυμπλοκές με τους εθνοφύλακες, οι αντάρτες έπιασαν τον αστυνόμο Ζήκο και τους χωροφύλακες Παύλο και Λαμπρόπουλο. Ο τελευταίος αφέθηκε ελεύθερος γιατί ήταν γνωστός τους. Οι δύο πρώτοι δικάστηκαν και καταδικάστηκαν ως ένοχοι προδοσίας και εκτελέστηκαν στην πλατεία του χωριού (για μερικούς στο δέντρο Καραγάτσι) μπροστά στα μάτια των κατοίκων. Φόβος και τρόμος επικρατούσε στο χωριό.

1949, 15 Μαΐου: Μια εβδομάδα πριν περίπου, η γύρω περιοχή είχε καταληφθεί από τους αντάρτες και έτσι οι κάτοικοι των χωριών Παλιουρίου, Πολιάς, Αβδέλλας και Αλεποχωρίου είχαν εγκατασταθεί

στους Μεταξάδες. Οι στρατιώτες ήξεραν για την επίθεση των ανταρτών και δεν άφηναν τους αγρότες να πάνε στα χωράφια τους.

Η επίθεση άρχισε την Κυριακή 15 Μαΐου. Οι κάτοικοι του χωριού πανικόβλητοι έτρεχαν να κρυφτούν στους γύρω λόφους, όπου υπήρχαν πολλά αμπριά (οχυρά κρησφύγετα μέσα από χώμα). Κάθε αμπρί χωρούσε 15 με 20 άτομα.

Το Ύψωμα των Μεταξάδων, το οποίο φρουρούνταν από τον Υπολοχαγό Λάζο και μια διμοιρία πολιτοφυλάκων ήταν από τα σημαντικότερα στον Έβρο. Λίγος στρατός βρισκόταν και στο Υδραγωγείο ή Ασβεσταριά, όπως λεγόταν τότε, αλλά γρήγορα έπεσε στα χέρια των ανταρτών.

Το Ύψωμα Εδώ έγινε η μάχη του εμφυλίου πολέμου.

Τρία εικοσιτετράωρα οι αντάρτες προσπαθούσαν να καταλάβουν το ύψωμα. Ο στρατός όμως με τη βοήθεια των κατοίκων που είχαν κρυφτεί στα αμπριά, τους απωθούσε. Εξάλλου χρησιμοποιούσε όλμους και πολυβόλα σε αντίθεση με τους αντάρτες, οι οποίοι είχαν στην κατοχή τους όλμους μικρής ισχύος που όμως δεν ήξεραν να τους χειρίζονται σωστά.

Ο ανεφοδιασμός του οχυρού σε πολεμοφόδια και τρόφιμα γινόταν δύσκολα γιατί ο κλοιός ήταν ασφυκτικός. Τα αεροπλάνα που πετούσαν πάνω από το Ύψωμα γι' αυτό το σκοπό, τις περισσότερες φορές τα έριχναν κατά λάθος στα σημεία των ανταρτών. Ήταν πολλοί αυτοί που ήθελαν να εγκαταλείψουν το Ύψωμα αλλά δεν τους το επέτρεπε ο υπολοχαγός, ο οποίος είχε εντολή να προστατέψει το οχυρό των Μεταξάδων πάση θυσία, μη πέσει στα χέρια των ανταρτών.

Έτσι έστειλε μήνυμα για βοήθεια. Η βάση του στρατού ήταν στο Πρωτοκκλήσι απ' όπου και στάλθηκαν δύο λοχαγοί για να ενισχύσουν το οχυρό. Η πρόσβαση σ' αυτό όμως ήταν πολύ δύσκολη. Νάρκες ήταν τοποθετημένες σ' όλα τα περάσματα. Παρ' όλα αυτά διέσπασαν τον κλοιό και μπήκαν στη μάχη μαζί με μια ταξιαρχία από τη Λάδη κι έτσι κατάφεραν να νικήσουν τους αντάρτες. Στις 18 του Μάη δόθηκε η τελευταία μάχη όπου οι αντάρτες παραδόθηκαν. Οι περισσότεροι κατέφυγαν σε κάποιες χαράδρες όπου και σκοτώθηκαν από βομβαρδισμούς αεροπλάνων. Όσοι σώθηκαν έφυγαν από την Ελλάδα ακολουθούμενοι από τις οικογένειές τους, αλλά και από άλλους συγχωριανούς που τους βοηθούσαν για να γλιτώσουν από τα αντίποινα του στρατού.

Σιγά-σιγά οι άνθρωποι άρχισαν να κατεβαίνουν στο χωριό για να αντικρίσουν πολλά σπίτια καμένα, οικογένειες ξεκληρισμένες και περιουσίες καταστρεμμένες και από τους αντάρτες κι από το στρατό που κυνηγούσε όποιον τους βοηθούσε.

Με τον καιρό βέβαια επουλώθηκαν οι πληγές, ξαναγύρισαν στις εργασίες τους και την προηγούμενη ζωή τους. Το μίσος όμως και η διχόνοια, καρποί του εμφυλίου, συνεχίζονταν μέχρι τα τελευταία Αυτό που έμεινε σήμερα για να θυμίζει τα μαύρα εκείνα χρόνια είναι τα' αμπριά το Υψώματος καθώς επίσης και το γνωστό εμβατήριο:

'Στης Θράκης μας τ' απάτητα βουνά, που η δόξα βασιλεύει
στους Μεταξάδες εκεί ψηλά, το θρόνο έχ' η ελευθεριά.''

Η ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Από την εποχή της Τουρκοκρατίας τη διοίκηση του χωριού είχε αναλάβει ένας μουχτάρης, ένας αντιμουχτάρης και δύο σύμβουλοι, ονομαζόμενοι στα τουρκικά « ατάαδες», οι οποίοι οριζόταν από τα έξι πιο πλούσια άτομα του χωριού, τους επονομασμένους « δωδεκάρα». Η θητεία τους κρατούσε ένα χρόνο και είχαν απεριόριστες δικαιοδοσίες, αφού είχαν και τη σφραγίδα του χωριού.

Ανήμερα του Αγίου Δημητρίου, στην πλατεία του χωριού, ο Μουχτάρης, αφού συγκέντρωνε τους κατοίκους, όριζε τους κλητήρες που χωριζόταν σε αγροφύλακες για τα καλαμπόκια, το σιτάρι και τα αμπέλια, σε νυχτοφύλακες, αγελαδάρηδες, αλογάρηδες και γουρουνάδες.

Σε περιπτώσεις που ο Μουχτάρης έκανε καταχρήσεις, ο πρόεδρος του χωριού και οι κάτοικοι κατέφευγαν στα δικαστήρια και αν

δικαιωνόταν όριζαν νέο Μουχτάρη και αφαιρούσαν δια της βίας τη σφραγίδα από τον παλιό και την έδιναν στον καινούριο.

Από το 1900 έως το 1985 υπάρχουν μαρτυρίες από τον Κ. Γκεργκένη, ονομάτων που χρημάτισαν ως Μουχτάρηδες, δήμαρχοι και πρόεδροι στο χωριό. Συγκεκριμένα αναφέρει ότι υπηρέτησαν οι:

1900-1903: Βλάχος Απόστολος
1903-1904: Καπετανίδης Αθανάσιος (Δήμαρχος)
1904-1907: Μηδιούρας Χρήστος (Δήμαρχος)
1908 : Ρήγας Κωνσταντίνος (Μουχτάρης)
1909 : Καραγκιοζούδης Ευάγγελος (Μουχτάρης)
1910 : Καπετανίδης Αθανάσιος (Δήμαρχος)
1911 : Βλάχος Απόστολος
1912 : Αγγελακούδης Κωνσταντίνος
1913 : Γκεργκένης Αθανάσιος
1915 : Σακαλής Γεώργιος
1915 : Γιαχοντούδης Αθανασίου Παγώνης
1916-1919: Πασιάς Γιαννάκης (Δήμαρχος)
1920-1923: Μαντάς Ιωάννης
1924-1927: Μπακάλης Δημήτρης
1928-1960: γιατρός Αθανάσιος Παναγιώτου, Νικολαΐδης Ιωάννης, Βαφειάδης Βαΐτσης, Σιαμπανίδης Κωνσταντίνος, Ραπτόπουλος Γιώργος, Χατζηκωνσταντίνου Αθανάσιος, Παπαντωνούδης Κωνσταντίνος Ιωάννης Μηδιούρας, Τερζούδης Γιώργος, Αλιμούδης Δημήτρης, Ποτίδης Χρήστος, Παπαντωνούδης Ζήσης, Τερτσούδης Χρήστος, Στεφανακούδης Κωνσταντίνος, Αναστάσης Βλαχόπουλος, Μπιτζιμινούδης (ως Πρόεδροι)
1961-1963: Τερτσούδης Χρήστος
1964-1969: Γκεργκένης Κωνσταντίνος (ο Συγγραφέας των Χειρογράφων)
1970-1973: Παπαντωνούδης Ζήσης Δημητρίου
1974 : Γκιορκάς Αλέξανδρος
1974-1985:Γκουγκούδης Ευάγγελος Χρήστου

Από το 1986 μέχρι σήμερα, πρόεδροι της Κοινότητας διατέλεσαν :

1986-1989: Σακκούδης Δημήτριος
1990-1993: Γκεργκένης Αθανάσιος Κωνσταντίνου
1994-1997: Νικολούδης Δημήτριος

Αξίζει ν' αναφερθούν εδώ και οι εκκλησίες του χωριού : του Προφήτη Ηλία, ρυθμού Βασιλικής με τρούλο, χτισμένη σύμφωνα με τον Κ. Γκεργκένη απ' το μαστροτεχνίτη Μητιούδη Δημήτριο, το παλιό μικρό Εκκλησάκι του Προφήτη Ηλία στο λόφο Κουρί, το Εκκλησάκι

των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης μέσα σ' ένα πολύ πυκνό δάσος και το Εκκλησάκι του Αγίου Αθανασίου, που χρονολογείται από τον ΙΣΤ' αιώνα.

Το εκκλησάκι του Προφήτη Ηλία.

Σ' ένα παλιό έγγραφο της Ιεράς Μητροπόλεως Διδυμοτείχου βρίσκουμε πληροφορίες για τα Εκκλησάκια αυτά. Οι κάτοικοι του χωριού, σαν πραγματικοί Έλληνες, δεν παραμέλησαν ποτέ τη μόρφωση των παιδιών τους, ακόμα και στα χρόνια της σκλαβιάς. Φρόντιζαν πάντα να υπάρχει ελληνικό σχολείο, για να μην σβήσουν τα ελληνικά, η Ιστορία του Έθνους και η παράδοση.

Η εκκλησία του Προφήτη Ηλία, πολιούχου, ρυθμού βασιλικής με τρούλλο.

Κι όπως γινόταν σ' όλη τη σκλαβωμένη Ελλάδα, έτσι και στους Μεταξάδες, η Εκκλησία ήταν η κινητήρια δύναμη κάθε πνευματικής κίνησης, έχοντας βέβαια την ηθική και υλική συμπαράσταση των κατοίκων. Για πολλά χρόνια χρησιμοποιούσαν τα Εκκλησάκια σαν κρυφά σχολεία, όπου Ιερείς δίδασκαν στα παιδιά το αλφάβητο και το ψαλτήρι.

Αργότερα, το 1882, χτίστηκε το πρώτο Δημοτικό σχολείο από τους Δημητράκη Μπίμπαση και Αναστάση Καμπάκα. Το 1928, λόγω πληθώρας παιδιών, κτίστηκε και το Δεύτερο Δημοτικό Σχολείο, το οποίο ανακαινίστηκε και έγινε διώροφο στα 1968.

Σήμερα στο χωριό λειτουργεί πενταθέσιο Δημοτικό Σχολείο και Γυμνάσιο με Λυκειακές Τάξεις. Δυστυχώς όμως μέρα με τη μέρα διαπιστώνουμε ότι τα παιδιά λιγοστεύουν δραματικά, εξαιτίας της μεγάλης εσωτερικής μετανάστευσης προς τις πόλεις, αλλά και τις εξωτερικής προς χώρες της Ευρώπης, κυρίως τη Γερμανία. Το 1980 οι Μεταξάδες έσφυζαν από ζωή και δίκαια ονομαζόταν κεφαλοχώρι. Σήμερα, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή, οι κάτοικοι του χωριού δεν ξεπερνούν τα 1082 άτομα.

Η περιβαλλοντική ομάδα του Γυμνασίου μας στην κεντρική είσοδο του διδακτηρίου.

Στο χωριό λειτουργεί Κοινότητα, Αστυνομικός Σταθμός, Κέντρο Φροντίδας Οικογένειας του Εθνικού Οργανισμού Πρόνοιας, Δημόσιο Νηπιαγωγείο, Τ. Ο. Ε. Β., Ταχυδρομείο,Αγροτική Τράπεζα, Αγροτικό Ιατρείο και Αγροτικό Κτηνιατρείο.

Τελευταίο στη σειρά λοιπόν, δίπλα στα σύνορα, αλλά πρώτο σε σπουδαιότητα.

Η ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

Οι διάφορες λαϊκές εκδηλώσεις, τα ήθη και έθιμα, η λαϊκή τέχνη, οι χοροί και τα τραγούδια αποτελούν στοιχεία της λαογραφίας και διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες: εκείνες που έχουν σχέση με τη φυσική ζωή του ανθρώπου και τη συντήρησή του (τροφή, κατοικία, ένδυση), εκείνες που έχουν σχέση με την πνευματική ζωή (γλώσσα, τέχνες) και τέλος τις σχετικές με την κοινωνική ζωή.

Αυτές οι εκδηλώσεις αποτελούν αντικείμενο έρευνας της επιστήμης της Λαογραφίας για να γνωρίσουμε την προέλευση, την καταγωγή μας, τα χαρακτηριστικά της φυλής μας. Ευτυχώς στην Ελλάδα ο τεχνολογικός πολιτισμός δεν έχει πλήξει τη Λαογραφία μας, η οποία μας προσφέρει στοιχεία και από την ιστορική μας παράδοση.

Με τη Λαογραφία της περιοχής των Μεταξάδων θ' ασχοληθούμε σ' αυτήν εδώ την εργασία, θα βρούμε τις ρίζες μας, την ιστορία, θα γνωρίσουμε τον ίδιο μας τον εαυτό.

Η ΚΑΤΟΙΚΙΑ

Ο χαρακτηρισμός του χωριού ως παραδοσιακού οικισμού οφείλεται στην ιδιόμορφη αρχιτεκτονική των κτισμάτων του. Η αρχιτεκτονική αυτή παρουσιάζει μορφολογικά, πολλές ομοιότητες με αυτήν της Ηπείρου (Ζαγόρια) και της Βορειοδυτικής Μακεδονίας και δεν απαντάται αλλού στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη.

Οικία με όλα τα διακριτικά αρχιτεκτονικά στοιχεία στην αρχική τους μορφή και με συμμετρική διάταξη των χώρων.

Η χρήση της πέτρας ως εξωτερικού διακοσμητικού και μονωτικού στοιχείου, η χρήση των ξύλινων διαζωμάτων καθώς και η λοξή προβολή του πάνω ορόφου (χαγιάτι= στοιχείο τούρκικο), αποτελούν τις ιδιαιτερότητες της Μεταξαδιώτικης κατοικίας με τους δύο ορόφους και τα πολλά δωμάτια. Απλή στην εξωτερική της εμφάνιση, σχεδόν ορθογώνιο το σχήμα της. Ευάερη και ευήλια εξαιτίας των πολλών παραθύρων της και ευρύχωρη για την κατεργασία και αποθήκευση του μεταξιού που γινόταν στον επάνω όροφό της. Ο συνδυασμός της ομορφιάς και της πρακτικότητας, στοιχεία που χαρακτηρίζουν και τους ενοίκους.

Άποψη δύο παλιών κατοικιών,στις οποίες είναι εμφανής η αισθητική ομοιότητα των χώρων.

Λίγα τα δείγματα των παλιών οικημάτων και η φθορά από το πέρασμα του χρόνου εμφανέστατη. Μισογκρεμισμένα τα περισσότερα και σε κακή κατάσταση άλλα. Σήμερα άλλωστε τα περισσότερα παλιά σπίτια έχουν κατεδαφιστεί και αντικατασταθεί από σύγχρονα κτίρια, τα οποία θυμίζουν τα παλιά μόνο στη χρήση της πέτρας , αλλά δεν παύουν να αποτελούν, με αυτήν την ιδιομορφία τους μικρά αριστουργήματα. Συνεχίζουν την παράδοση και δένουν το παρελθόν με το παρόν, τους τωρινούς κατοίκους με τους αείμνηστους πρώτους Τουκμακιώτες πρόγονούς τους.

Ένα δείγμα εντάξεως νέων δομικών στοιχείων (μπετόν αρμέ) σε παραδοσιακά μορφολογικά δεδομένα και υλικά.

Η ΤΡΟΦΗ

Η τροφή τους ήταν λιτή. Περιλάμβανε κυρίως όσπρια, τα οποία καλλιεργούσαν οι ίδιοι: φασόλια ξερά και πράσινα φασολάκια, ρεβίθια, φακή, αρακάς, κουκιά. Συνηθίζονταν επίσης και τα παρασκευάσματα ζυμαρικών, όπως «κουσκούσι», «μπλιγούρι», «γιουφκάδια» (χυλοπίτες). Στο πρωινό απαραίτητος ο τραχανάς.

Για τους επισκέπτες έφτιαχναν «μικίκια» (λουκουμάδες), «λαγγίτες» (κρέπες) και «πασκαλίτσες» (ποπ-κορν).

Κρέας έτρωγαν απ' τα δικά τους ζώα: κοτόπουλα, χοιρινά, που τα διατηρούσαν σε πήλινα τσουκάλια, αρνιά και πρόβατα.

Το ψωμί, ζυμωτό πάντα, το τοποθετούσαν στις πινακωτές ή σε μεγάλα σινιά (ταψιά) και το έψηναν στους πετρόχτιστους φούρνους στις αυλές τους, γεμίζοντας τις γειτονιές με μυρωδιές.

Η ΕΡΓΑΣΙΑ

Οι Τουκμακιώτες ήταν γεωργοί. Οι περισσότεροι όμως ασχολούνταν και με κάποια τέχνη. Έτσι υπήρχαν ραφτάδες για τις πολύπλοκες ενδυμασίες τους, λαϊνάδες που έφτιαχναν λαήνια(στάμνες και τσουκάλια) από πηλό, κυρίως όμως μαστόροι που δούλευαν την πέτρα.

Οικία με στάβλο και αποθήκη στο ισόγειο και κατοικίσιμους χώρους και στον όροφο.

Σ` όλα τα σπίτια γινόταν εκτροφή μεταξοσκωλήκων ένα μήνα το καλοκαίρι. Τοποθετούσαν τα αυγά πάνω σε φύλλα μουριάς, στα πανέρια και στους κινέδες μέχρι να γίνουν φούσκες οπότε τα τοποθετούσαν πάνω σε πουρνάρια. Πριν τρυπήσει η πεταλούδα το κουκούλι το έβραζαν και τραβούσαν το μετάξι κλωστή-κλωστή. Δυστυχώς σήμερα η σηροτροφία έχει εκλείψει εντελώς από το χωριό, λόγω μαζικής παραγωγής τεχνητής μετάξης.

Στο χωριό από τις αρχές του αιώνα και μέχρι το τέλος της δεκαετίας του `70 λειτουργούσαν: αλευρόμυλος με τεράστιες μυλόπετρες που άλεθαν το στάρι και λανάρα που επεξεργαζόταν το μαλλί και το βαμβάκι βγάζοντάς το σε « λούπες» Αυτές τις έγνεθαν οι γυναίκες στα αδράχτια, μετατρέποντάς τες σε κλωστή την οποία ύφαιναν αργότερα.

Ήταν τόσο ξακουστός ο μύλος και μοναδικός στο είδος του, ώστε έρχονταν από όλα τα χωριά του Βορείου Έβρου με κάρα για να αλέσουν ή να λανάρουν. Σήμερα όμως κείτεται μισογκρεμισμένος χωρίς να θυμίζει τίποτα από τις παλιές του δόξες.

Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ

Η παραδοσιακή φορεσιά ανδρών και γυναικών στους Μεταξάδες, αποτελείται από αρκετά όμορφα κομμάτια, όλα υφασμένα και κεντημένα με φαντασία και με μεράκι.

Η γυναικεία φορεσιά

Η φορεσιά της νύφης.

Η γυναικεία φορεσιά αποτελείται από τα εξής κομμάτια: το πουκάμισο, το φόρεμα (φουστάν'), το γιλέκο (καπούδ'), το σακάκι (σαλταμάρκα), την ποδιά, το παλτό (γούνα), τις κάλτσες (τσιράπια), τα μέστια, τις μαντίλες και διάφορα άλλα εξαρτήματα και κοσμήματα.

α. **Το πουκάμισο**: Ήταν βαμβακερό με ρίγες μεταξιού ή μαλλιού. Ήταν πιο μακρύ από το φόρεμα και το στόλιζαν στα μανίκια και στον ποδόγυρο με πούλιες και δαντέλες ενώ στο λαιμό με σιρίτι. Το χρώμα ήταν άσπρο εκτός απ' της νύφης που ήταν κόκκινο.

Το πουκάμισο.

β. **Το φουστάν'**: Γινόταν από βαμβακερό, υφασμένο πανί. Οι ελεύθερες κοπέλες φορούσαν κόκκινο φουστάνι, οι παντρεμένες νέες πράσινα και μπλε, ενώ οι γριές και οι χήρες μαύρα. Τα κεντούσαν με πορτοκαλί κλωστή και τα στόλιζαν με γαϊτάνια, ξωγαϊτάνια και πούλιες. Στο πάνω μέρος που λεγόταν « κόρφος» κεντούσαν διάφορα σχέδια με πούλιες και ζωηρού χρώματος γαϊτάνι. Ήταν αμάνικο και στο ύψος του στήθους είχε δύο ανοίγματα, τις « κορφολύτρες», που χρησίμευαν στο θηλασμό των μωρών. Τα « καλά» φορέματα τους ήταν φτιαγμένα από βαμβάκι και μετάξι και λεγόταν « διπανιές».

γ. **Το καπούδι**: Γινόταν από μάλλινο ύφασμα. Στις άκρες του είχε ραμμένο κορδόνι και μπροστά στις γωνίες του ποδόγυρου κεντήματα με πούλιες και γαϊτάνι.

δ. **Η σαλταμάρκα**: Η καθημερινή ήταν φτιαγμένη από μάλλινο ύφασμα, ενώ η γιορτινή από τσόχα ή βαμβάκι. Ήταν μαύρη ή καφέ και στολισμένη με γαιτάνι στις άκρες και κεντημένα λουλούδια.

Η σαλταμάρκα

ε. **Η ποδιά :** Λεγόνταν και *μπροσνέλα* ή *ζαμπαγάτσα*.Είχαν διάφορα χρώματα : κόκκινο, πράσινο, μπλε, κίτρινο και άλλα, στολισμένες με δαντέλες, φρέζες, πούλιες και χάντρες. Ήταν φτιαγμένες από βελούδο, μετάξι, μαλλί και ατλάζι (σατέν).

Η Ποδιά

Η γούνα

στ. **Η γούνα**: Η γούνα η « κοντόγουνη» ήταν το χειμερινό πανωφόρι. Ήταν μαύρη ή κόκκινη από βαμβακερό ύφασμα ή τσόχινο. Είχε επένδυση από πετσί αρνιού και εξωτερικά γύρω γύρω γούνα αλεπούς. Τη στόλιζαν με χρυσό γαϊτάνι και ξωγάιτανο στα μανίκια και στις άκρες.

ζ. **Τα τσιράπια** : Τα έπλεκαν με βαμβακερή ή μάλλινη κλωστή με διάφορα σχέδια πάνω σε άσπρο φόντο. Οι κάλτσες έφταναν ως το γόνατο και δένονταν με κλωστή γύρω από τη γάμπα.

η. **Τα μέστια**: Είχαν σχήμα παπουτσιού. Τα έπλεκαν κι αυτά με μάλλινη ή βαμβακερή κλωστή με σχέδια. Τα γιορτινά ήταν από βελούδινο ύφασμα, κόκκινη συνήθως, κεντημένα με πολύχρωμες κλωστές και πούλιες.

θ. **Η μαντήλα:** Υπήρχαν μεταξωτές (ατσιουρμάδες), βαμβακερές (κλουθάτες) και μάλλινες (βουλγάρ'κες). Τα χρώματά τους ποίκιλαν ανάλογα με το υλικό τους. Τις κεντούσαν με όμορφα σχέδια λουλουδάτα. Σε ορισμένες είχαν ραμμένα άσπρα φλουράκια και χάντρες (μαμούκια).

Τα τσιράπια

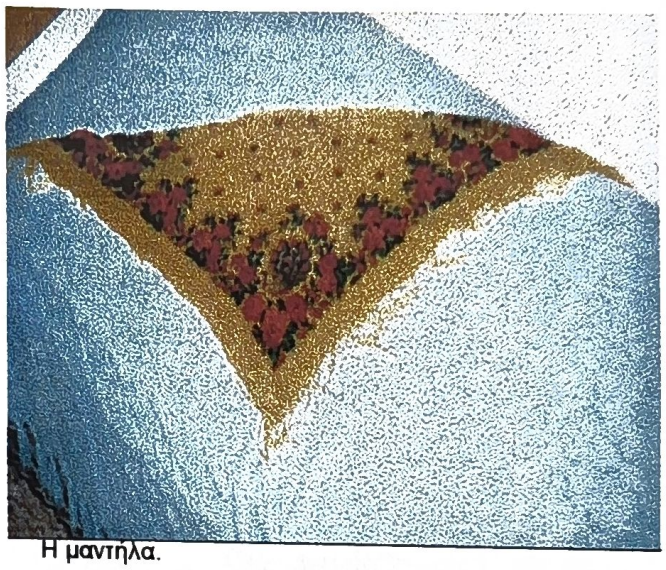
Η μαντήλα.

ι. **Διακοσμητικά είδη και κοσμήματα** : Οι γυναίκες πρόσεχαν πολύ την εμφάνισή τους και στόλιζαν ιδιαίτερα το κεφάλι και το λαιμό. Τα βασικά σχέδια ήταν:

Η τσιακατιά, κορδέλα στολισμένη με πούλιες, χάντρες και σιρίτια. Τη φορούσαν στο μέτωπο.

Τα ξενομάλλια, πλεξούδες από παλιά μαλλιά τους που δεν τα πετούσαν όταν κουρεύονταν. Τα φορούσαν με τα γιορτινά τους ρούχα για να φαίνονται μακριά και πλούσια τα μαλλιά τους.

Οι κορδέλες, πολύχρωμα ρετάλια που πλέκονταν μαζί με τα ξενομάλλια και κρέμονταν στην πλάτη.

Το σεργκούτσι, ένα είδος καρφίτσας με υφασμάτινο λουλούδι. Το καρφίτσωναν πάνω στο φακιόλι, αριστερά και δεξιά.

Οι καρφίτσες είχαν σχήμα πετάλου και τις έβαζαν πέντε μαζί δίπλα στα σεργκούτσια.

Το γκιρντάνι, ένα κομμάτι ύφασμα στο οποίο έραβαν χάντρες και πούλιες ή τις περνούσαν σε μια γερή κλωστή. Φοριόνταν στο λαιμό. Στο λαιμό επίσης φορούσαν κοσμήματα. Τα πιο συνηθισμένα ήταν τα ***φλουριά*** και ***οι ντούμπλες***, τα οποία έραβαν πάνω σε μαύρο πανί.

Ο γιαρμπάς ήταν μια φαρδιά χρυσή αλυσίδα με μενταγιόν.

Το ζωνάρι ήταν η γιορτινή ζώνη των γυναικών, κατασκευασμένο από μπρούντζο με επίχρυσα στολίδια και χάντρες σε διάφορες παραστάσεις. Στο σημείο που έκλεινε είχε αλυσίδα για ασφαλέστερο κούμπωμα.

Γκιρντάνι, σεργκούτσι, κορδέλλες και ξενομάλλια.

Γκιρντάνι και διάφορα κοσμήματα.

Το ζωνάρι.

Η φορεσιά της νύφης

Το χρώμα του φουστανιού ήταν κόκκινο. Το πουκάμισο, επίσης κόκκινο, ήταν μεταξωτό. Τα κεντήματα και τα στολίδια στον κόρφο πιο πλούσια από τα συνηθισμένα. Η ποδιά από κόκκινο βελούδο, στολισμένη με δαντέλες, πούλιες και γαϊτάνια. Τα τσιράπια κόκκινα «ρουκένια». Στο κεφάλι φορούσε φακιόλι, στολισμένο με σεργκούτσια και καρφίτσες, καθώς και ξενομάλλια. Απαραίτητο εξάρτημα της νυφικής φορεσιάς ήταν η γούνα, χειμώνα καλοκαίρι. Ήταν φτιαγμένη από κόκκινη τσόχα και στολισμένη με χρυσό γαϊτάνι. Τέλος, πάνω από το φακιόλι φορούσε πέπλο, που κάλυπτε όλο το κεφάλι της, μαζί και το πρόσωπό της.

Η αντρική φορεσιά, σε σχέση με τη γυναικεία, ήταν πιο απλή και λιτή. Αποτελούνταν από τα εξής κομμάτια: Τη βράκα (καλοκαιρινό παντελόνι), το πουτούρι (χειμερινό παντελόνι), το πουκάμισο, το γιλέκο (τζιαμαντάν'), το σακάκι (τσούκνα), το ζωνάρι, το σαρίκι (σιρβέτα), τις κάλτσες (μπγιάλια), τα παπούτσια (τσαρούχια) και τη χειμωνιάτικη κάπα (γιαμπουρλούκ').

Αντρική φορεσιά.

Η φορεσιά του γαμπρού.

<u>Η βράκα</u> ήταν μαύρη, φτιαγμένη από βαμβακερό ύφασμα, φαρδιά μέχρι τα γόνατα και στενή από εκεί και κάτω.

<u>Το πουτούρι</u> ήταν μάλλινη βράκα.

<u>Το πουκάμισο</u> ήταν βαμβακερό για το καλοκαίρι και μάλλινο για το χειμώνα. Ήταν άσπρο, χωρίς γιακάδες, αλλά με βαθύ άνοιγμα στο στήθος. Το γιορτινό είχε στολίδια στα μανίκια.

<u>Το γιλέκο</u> ήταν βαμβακερό ή μάλλινο, ανάλογα με την εποχή. Είχε μαύρο χρώμα και ήταν χωρίς στολίδια.

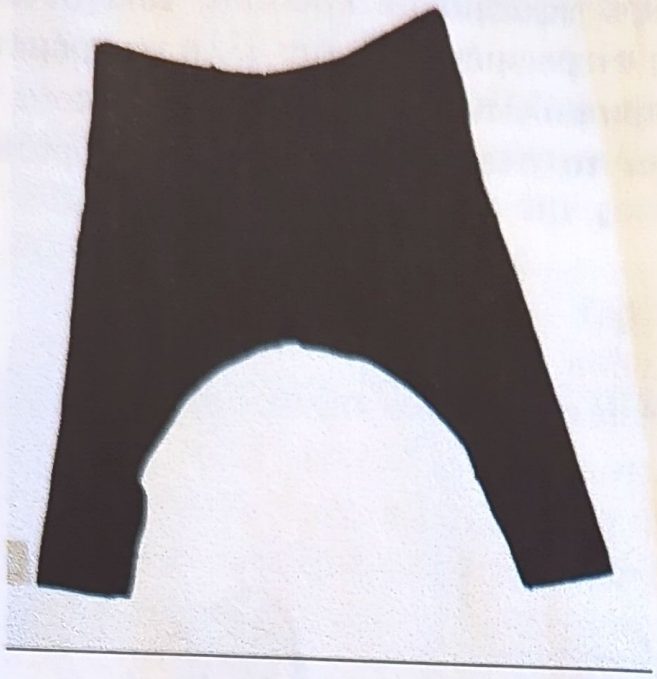

Η βράκα.

Το γιλέκο.

Η τσούκνα ήταν το σημερινό σακάκι. Ήταν φτιαγμένη από μαύρο μάλλινο ύφασμα.

Το ζωνάρι μακρόστενο υφαντό σε κόκκινο χρώμα που τυλίγονταν γύρω από τη μέση από τη μέση δύο ή τρεις φορές. Εκτός από την ομορφιά που έδινε στη φορεσιά, σπάζοντας τη μονοτονία του μαύρου χρώματος, το χρησιμοποιούσαν και ως θήκη (τις δίπλες του), μέσα στην οποία τοποθετούσαν χρήματα, καπνό και όποια άλλα μικροαντικείμενα έφερναν μαζί τους.

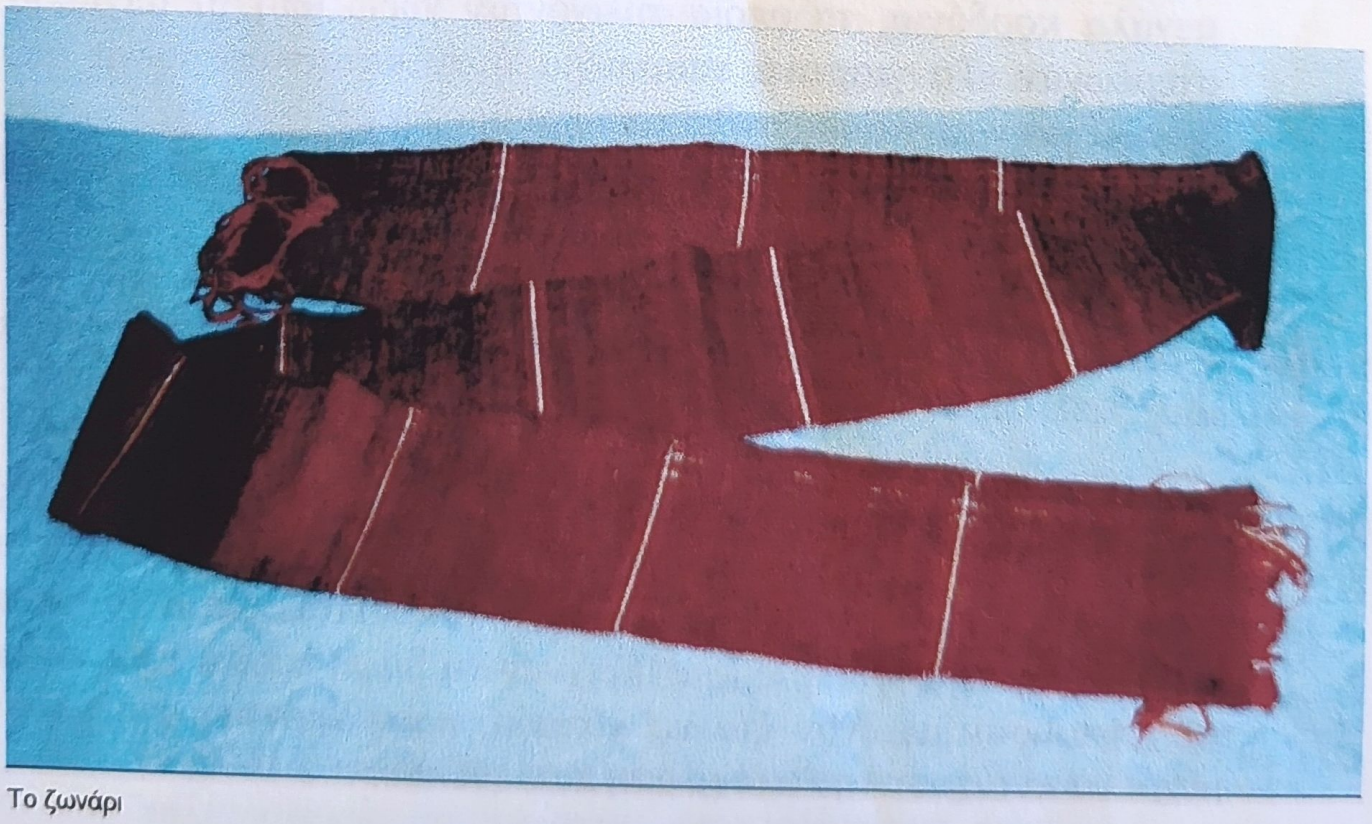

Το ζωνάρι

Η σιρβέτα, μακρόστενο μαύρο ύφασμα με κρόσσια, τυλίγονταν γύρω από το κεφάλι με τη μια άκρη στερεωμένη και την άλλη να κρέμεται.

Τα μπγιάλια, μεγάλα άσπρα μάλλινα υφάσματα, με τα οποία τύλιγαν τις κνήμες, καλύπτοντας και το στενό μέρος του πουτουριού ή της βράκας.

Μπγιάλια και τσαρούχια.

Τα τσαρούχια ήταν κατασκευασμένα από δέρμα γουρουνιού. Είχαν μεγάλα κορδόνια, τα οποία τυλίγονταν γύρω από τα μπγιάλια και τα στερέωναν. Τα γιορτινά τσαρούχια ήταν κατασκευασμένα από δέρμα βοδιού για να είναι πιο ανθεκτικά και όμορφα.

Το γιαμπουρλούκ' ήταν χοντρή κάπα από μαύρο μάλλινο ύφασμα που φοριόνταν πάνω από το γιλέκο και την τσούκνα.

Ο γαμπρός δεν είχε ιδιαίτερη φορεσιά. Φορούσε απλώς τα γιορτινά του.

Τα ρούχα έραβαν οι ***τερζήδες*** και τα έβαφαν οι ***μπογιατζήδες.*** Το βάψιμο ήταν πολύ δύσκολη εργασία, γιατί έπρεπε να πετύχουν ομοιόμορφο χρώμα. Γίνονταν ως εξής: Τοποθετούσαν τα ρούχα πάνω σε μια μεγάλη στρογγυλή πέτρα. Έριχναν τη βαφή επάνω τους και κατόπιν τα χτυπούσαν με έναν ξύλινο κόπανο, προσθέτοντας σταδιακά χρώμα μέχρι να πετύχουν την απόχρωση που ήθελαν.

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΧΟΡΟΙ

Τα δημοτικά τραγούδια είναι οι λαϊκές εκείνες εκδηλώσεις που αποτελούν την πιο γνήσια και αυθεντική έκφραση της ελληνικής λαϊκής ψυχής και μας δίνουν έτσι την ευκαιρία να γνωρίσουμε καλύτερα τους προγόνους μας, τις ρίζες μας.

Το αντιπροσωπευτικό τραγούδι των Μεταξάδων είναι η «***Βασιλικούδα***». Ανήκει στις παραλογές και ξεχωρίζει για τη μουσική του που συγκαταλέγεται ανάμεσα στους 2-3 πιο δημοφιλείς σκοπούς του Έβρου. Αυτό οφείλεται στη γκάιντα και ιδιαίτερα στον έρρυθμο αυτοσχεδιασμό στο τέλος. Πρόκειται για πρόσφατη σχετικά δημιουργία δημοτικού τραγουδιού, που πυρήνα έχει ένα πραγματικό γεγονός στις αρχές του αιώνα, με πρωταγωνιστή τον Ιωάννη Μαντά, δήμαρχο των Μεταξάδων, που σκανδάλισε τη συντηρητική κοινωνία του χωριού, όταν παντρεύτηκε για τέταρτη φορά, χωρίς φυσικά τη συγκατάθεση της Εκκλησίας και των συντοπιτών του :

«Στο Τουκμάκι, στ'ς Μεταξάδες , Γιάννης δήμαρχος
άιντε Βασιλκούδα μ', Γιάννης δήμαρχος.
Τέσσερις γυναίκες πήρε κι άλλην αγαπάει
άιντε Βασιλκούδα μ', κι άλλην αγαπάει.
Δεύτερη αξαδέρφη του είναι, δεύτερη αξαδέρφ'.
Κάθεται γιατρός τον λέει και τον ορμηνεύει
μην την παρ'ς τη Βασιλκούδα και την αξαδέρφ'σ'
θα σε βγάλ' 'π' τη Δημαρχία κι από το χωριό.
Κάθεται η μάνα της τη λέει και την ορμηνεύει
μην την παίρν'ς παιδί μ' το Γιάννη, αυτόν τον χουβαρντά
θα τον βγάλ'ς 'π' τη Δημαρχία κι από το χωριό.
'Γώ το Γιάννη θα δεν πάρω, δε θα παντρευτώ.»

Πέρα από αυτό όμως υπάρχουν πάρα πολλά άλλα δημοτικά τραγούδια όπως του γάμου, ερωτικά, σατιρικά και άλλα, την ακριβή χρονολόγηση των οποίων δεν γνωρίζουμε.

Ενδεικτικά παραθέτουμε αποσπάσματα τραγουδιών που σώζονται ως τις μέρες μας.

Ιστορικά

Το χίλια εννιακόσια, το έτος είκοσι ένα
τηλεγραφικώς μας έρχονται, στον πόλεμο να πάμε
αποστολή μας στείλανε εις τη Μικρά Ασία.....

Ήρθανε Τούρκοι, μωρή Δεσποινούδα μ',
ήρθανε Τούρκοι στο Τουκμάκ'
ήρθε και ο ταξιντάρης να μάσει τα παιδιά.
Πάτησαν, μωρή Δεσποινούλα μ',
πάτησαν του Βαϊτση το σπίτι, του Βαϊτση του Πεχλιβάνη...

Του γάμου

Παντρεύεται και ο φτωχός, πλούσια γυναίκα παίρνει
λούζεται, στολίζεται και βάζει τα χρυσά της,
στην εκκλησία πήγαινε, πήγε να κοινωνήσει...

Κι ο αφέντης μας χαρά θα κάμει, χαρά και πανηγύρι.
Ακάλεσε εννιά χωριά και δεκαπέντε κάστρα...

Το φεγγάρι, λεβέντισά μου, το φεγγαράκι το λαμπρό
μου κάνει παρέα πηγαίνοντας στη λεβέντισσά μου
στην άσπρη, ροδοκόκκινη και τη μελαχροινή...

Πες μου, κόρη, πες μου ποιος είναι ο καλός σου
κι ο αγαπητικός σου.
Δεν το λέω, μάνα, δεν το φανερώνω,
γιατί θα τον σκοτώσεις και θα τονε μαχαιρώσεις...

Ερωτικά

Δώδεκα δούλες έχω εγώ, όποια σ' αρέσει πάρε.
Θέλεις την άσπρη την παχιά, θέλεις τη μαυρομάτα,
θέλεις την κρασογάλανη, πού 'ναι φλουριά γεμάτη....

Ήρθανε κι ανταμώθηκαν οι δυο ερωτευμένοι,
Ρόιδω λέει στο Δημήτρη, πολύ σε αγαπώ,
γιατί είσαι παλικάρι, το πρώτο στο χωριό....

Της ξενιτιάς

Μάνα και γιος μαλώνανε Σαββάτο όλη μέρα.
Παιδί μου, αν πας στην ξενιτιά, πίσω να μη γυρίσεις....

Ανάθεμα την ξενιτιά και το καλό που έχει
Δε βρήκα μέρα να χαρώ και Κυριακή ν' αλλάξω
και μια βραδιά να κοιμηθώ χωρίς ν' αναστενάξω....

Σατιρικά

Ξένε μ', αν θες να παντρευτείς, έλα ρώτα και μένα
ψηλή γυναίκα μη παίρνεις, δεντρί ξεριζωμένο,
κοντή γυναίκα μην παίρνεις, βαρέλι ξεφουντωμένο,
μαύρη γυναίκα μην παίρνεις, καζάνι μουτζουρωμένο,
άσπρη γυναίκα μην παίρνεις, σακί πασπαλισμένο.
Μελαχροινή και νόστιμη, αυτή είναι για σένα.

Όποιος είναι παλικάρι περπατάει σαν το λιοντάρι
έτσι είναι τσιλιμπί μου, μα την Παναγιά,
πέφτουν φαρμάκια στην καρδιά.
Όποιος είν' αρραβωνιασμένος περπατάει συλλογισμένος
έτσι είναι τσιλιμπί μου, μα την Παναγιά.
Κι όποιος είναι παντρεμένος περπατάει σαν πεθαμένος
έτσι είναι τσιλιμπί μου, μα την Παναγιά.

Η χορευτική ομάδα του σχολείου, που την αποτελούν μαθήτριες όλων των τάξεων χόρεψε παραδοσιακούς χορούς της Θράκης στην εθνική επέτειο της 25ης Μαρτίου.

Οι μουσικές και χορευτικές εκδηλώσεις όμως δεν σταματούν εδώ. Συνεχίζονται και μέσα από τις γιορτές, θρησκευτικές και εποχικές που είναι πολύ πλούσιες σε έθιμα και τέτοιου είδους εκδηλώσεις. Και θα ήταν λειψή η εργασία μας, αν παραλείπαμε ν' αναφερθούμε στα ήθη και τα έθιμα του τόπου μας.

Χριστούγεννα

Αρχίζοντας από το δωδεκαήμερο των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς, θα βρούμε τους Μεταξάδες να προετοιμάζονται από την προπαραμονή της μεγάλης γιορτής. Οι νοικοκυρές θυμιατίζουν το σπίτι καλωσορίζοντας τους καλικάντζαρους. Αργά το βράδυ οι άντρες γυρνάνε στα « ***κόλιαντα***». Δεν τραγουδάνε βέβαια, παρά αθόρυβα παίρνουν από τις αυλές των σπιτιών κάρα, αυλόπορτες και ό,τι άλλο αντικείμενο μικρό ή μεγάλο ξεχάσουν οι νοικοκυραίοι έξω. Τα συγκεντρώνουν στην πλατεία του χωριού και από εκεί τα παίρνουν οι ιδιοκτήτες την επόμενη μέρα αφού πρώτα αφήσουν το αντίτιμο.

Την παραμονή το πρωί αρχίζει η σφαγή των γουρουνιών. Όλες οι αυλές γεμίζουν από τσιρίγματα αλλά και από γέλια και τραγούδια και κάλαντα όλων αυτών που συμμετέχουν στην τελετή. Τα παιδάκια γυρνάνε στα κάλαντα.

Το βράδυ στο τραπέζι υπάρχουν εννιά φαγητά, νηστίσιμα. Μαζεύεται όλη η οικογένεια να δειπνήσει περιμένοντας τους «***Χριστοϊαννάδες***». Αυτοί είναι παλικάρια του χωριού που λένε τα «***Χριστόϊαννα***» (κάλαντα) το βράδυ της παραμονής. Ξεκινώντας από το Εκκλησάκι του Αγίου Αθανασίου γυρνάνε σε όλο το χωριό, τραγουδώντας κατά ομάδες τα κάλαντα, διαφορετικά σε κάθε σπίτι, ανάλογα με την ηλικία, την οικογενειακή κατάσταση, την εργασία κ.τ.λ

Για τον ιερέα ή τον άρχοντα του χωριού:

Αφέντη μ' αφεντάκι μου, πέντε φορές αφέντη
σήκω σαμπάχλια αφέντη μου και κάτσε στο θρονί σου
και πάρε το αργυρό ταψί και νίψε το πρόσωπό σου...

Για τους χτίστες:

Αφέντη χρυσομάστορα κι ολάργυρη η τέχνη σ'
το σκιπαράκι σ' άδραξε και στο βουνό ακούσ'κει...

Για τους καταστηματάρχες:

Ένας ' μορφος πραματευτής κι μορφομπιζιργιάννης

στην Προύσα κι αν πραμάτεψε στη Βενετιά να πάει...

Για το νεογέννητο μωρό:

Ένα μικρό μικρούτσικο Σαββατογεννημένο
Σαββάτο και αν γεννήθηκε την Κυριακή βαφτίσ'κει...

Για τα αγόρια:

Μάνα ν' οπού ' χει τον υγιό τον πουλιοκανακάρη
τον έλουζε, τον χτένιζε και στο σχολειό τον στέλνει...

Για τους νέους:

Και κείνος πού 'ναι νιούτσικος να πάει ν' αρραβωνιάσει.

Για τα κορίτσια:

Φραγκίτσα με τα κόκκινα και με τα μαύρα μάτια
Φραγκίτσα, δος μας το φιλί, δος μας και την αγάπη...

Για τους μαθητές:

Γραμματικέ μ' και λειτουργέ μ' και ψάλτη μ' κι αναγνώστη μ'
χαρτί βαστάει στα χέρια του χαρτί και καλαμάρι...

Και ακόμα τραγουδούσαν για τους πεταλωτές, τους σιδεράδες, τους ράφτες, τους στρατιωτικούς, τους μπογιατζήδες, τους βοσκούς, τους αρραβωνιασμένους, τους παντρεμένους, τους άτεκνους. Σ' όλα τα σπίτια όμως άρχιζαν με το:

Χριστόϊαννα, Χριστόϊαννα, τώρα Χριστός γεννιέται
γεννιέται κι ανατρέφεται στο μέλι και στο γάλα
το μέλι το τρώνε οι άρχοντες και τα φλουριά στους άγιους
κι το μελισσοβότανα φορούν τα παλικάρια

Τέλειωναν κατά τα μεσάνυχτα τραγουδώντας:

Κι απέδου διάβαινε ο Χριστός με δώδεκα Αποστόλους
κι πάλι πίσω γύρισε με τους εννιά αρχαγγέλλους
κι όπου ακούμπησε ο Χριστός χρυσό δεντρίτσι βγήκε
χρυσά ήταν τα κλωνάρια του κι ολάργυρα τα φύλλα
κι απάνω στις κορφούδες του περίστερα φωλιάζαν.

Πρωτοχρονιά

Αποβραδίς οι νοικοκυρές άνοιγαν φύλλα για τη βασιλόπιττα. Τα παιδιά αξημέρωτα ξεχύνονταν στους δρόμους για τα «**σούρβαλα**»

(πρωτοχρονιάτικα κάλαντα) και φώναζαν: «*Σούρβαλα, μπάμπου, τσιτσί*», που σημαίνει : «κρέας, γιαγιά, στη σουρβαλιά». Η σουρβαλιά ήταν μια γερή βέργα από κρανιά στην οποία περνούσαν ό,τι τους έδιναν: λουκάνικα, κουλουράκια και κυρίως παστό κρέας. Οι πιο τσιγκούνες ή οι πιο φτωχές πετούσαν στην αυλή καρύδια και τα παιδιά σκοτώνονταν ποιο να μαζέψει περισσότερα.

Μετά την εκκλησία μαζεύονταν όλοι γύρω από το σοφρά (ξύλινο χαμηλό στρογγυλό τραπέζι) για το κόψιμο της βασιλόπιττας. Θυμιάτιζαν και ο κύριος του σπιτιού, αφού σταύρωνε την πίττα, έκοβε κομμάτια, πρώτα για τον Αι-Βασίλη, μετά για το Χριστό, για το σπίτι, για τα ζωντανά, για τα χωράφια και για κάθε μέλος της οικογένειας με τη σειρά, από τα μεγαλύτερα προς τα μικρότερα.

Θεοφάνεια

Την παραμονή έβαζαν να βράσει η «***μπάμπω***» (χοντρό λουκάνικο από έντερο γεμισμένο με χοιρινό κρέας ψιλοκομμένο).

Ανήμερα πήγαιναν στη βρύση για το άγιασμα των νερών. Έπαιρναν αγιασμό να ρίξουν στα χωράφια, στα ζώα, να κρατήσουν και για γιατρικό στο εικονοστάσι.

Τα παιδιά γύριζαν τραγουδώντας τα «φώτα» :

Σήμερα τα φώτα κι ο φωτισμός
και χαρά μεγάλη και αγιασμός...

Μετά την απόλυση της εκκλησίας γίνονταν -και γίνεται- έξω στην πλατεία της πλειστηριασμός των εικόνων. Αγοράζονται από τους πλειοδότες συμβολικά και τα έσοδα πηγαίνουν στην εκκλησία για τις ανάγκες της και για τις άπορες οικογένειες.

Του Αγίου Συμεών

Εξαφάνιζαν, για να μην κόψουν, ψαλίδια, μαχαίρια, τσεκούρια κλπ, γιατί, αν είχαν έγκυο γυναίκα ή ζώο, θα γεννούσε σημαδεμένο παιδί.

Αποκριές

Την Τσικνοπέμπτη έσφαζαν κοτόπουλα για να μην τσικνώσει όλο το χρόνο το φαγητό.

Την τελευταία Κυριακή, της Τυρινής, πήγαιναν στα πατρικά τους σπίτια όπου έτρωγαν, έπιναν και εύχονταν «*σ'χωρεμένα κι βλοημένα*», αλληλοσυγχωρούνταν δηλαδή για τυχόν μικροκαυγάδες και διενέξεις που είχαν όλο τον προηγούμενο χρόνο. Η πεθερά κερνούσε τη νύφη χαλβά.

Το μεγαλύτερο γλέντι γίνεται την Καθαρή Δευτέρα.

Κάποιος εκλέγεται μπέης και μαυρίζεται με κάρβουνο. Μαζί με την ακολουθία του, πάνω σε ένα δίτροχο αμάξι γεμάτο σκόρδα και κρεμμύδια κρεμασμένα, γυρνούν στα σπίτια και μαζεύουν σιτάρι και όσπρια, που στο τέλος τα πουλούν και τα χρήματα τα διαθέτουν για την εκκλησία και για τους φτωχούς.

Ένας άλλος ντύνεται αράπης. Φτιάχνουν και ένα ομοίωμα ανθρώπου από άχυρο πάνω σε τροχούς, το «*σταμπουλούδι*». Ο αχυρένιος άνθρωπος έχει πάνω του ένα γράμμα για τον αράπη, που γράφει ότι ήρθε από το εξωτερικό και θέλει να παλέψουν. Αρχίζει λοιπόν η πάλη και νικητής είναι το σταμπουλούδι. Ο αράπης κρατάει ένα μακρύ ξύλο, που καταλήγει στο *«τοπούζι»*, πλατύ και βαθύ πιάτο, μέσα στο οποίο οι θεατές ρίχνουν χρήματα. Με ένα ζευγάρι ξύλινα κυάλια «παρακολουθεί» ποιος δεν ρίχνει χρήματα στο τοπούζι. Ακολουθεί χορός και πρώτη χορεύει η «γυναίκα» του κρατώντας ένα μπακίρι γεμάτο νερό, μέσα στο οποίο ο κόσμος ρίχνει τον οβολό του. Στο τέλος ο αράπης δίνει ευχές για τα σπαρτά. Σκορπά στον αέρα σπόρους και εύχεται, όσο ψηλά πηγαίνουν, τόσο μεγάλη να είναι η σοδειά.Όσα χρήματα συγκεντρώνονται μοιράζονται στους άπορους του χωριού.

Μεγάλη εβδομάδα-Πάσχα

Λαζαρίνες.

Οι εκδηλώσεις άρχιζαν από το Σάββατο του Λαζάρου. Οι Λαζαρίνες, κορίτσια ντυμένα με την καλή τους φορεσιά, γύριζαν από το πρωί στα σπίτια και τραγουδούσαν. Οι νοικοκυρές τους έβαζαν αυγά μέσα στα καλαθάκια που κρατούσαν. Όταν έμπαιναν στην αυλή κάποιου σπιτιού τραγουδούσαν:

Σ' αυτά τα σπίτια τα ψηλά , με μάλαμα στρωμένα,
με μάλαμα και με φλουριά και με μαργαριτάρι...

«Σ' αυτά τα σπίτια τα ψηλά»: Χαρακτηριστικό «ψηλό» Μεταξαδιώτικο σπίτι με δύο ορόφους και υπόγειο.

και συνέχιζαν το τραγούδι ανάλογα με την οικογένεια, λέγοντας τα ίδια τραγούδια με τα Χριστούγεννα, αλλάζοντας τη μουσική. Στη διαδρομή από το ένα σπίτι στο άλλο τραγουδούσαν:

'Π' άρχοντα σπίτι βγαίνουμεν σ' αρχοντικό θα πάμε,
λάλ', αηδονάκι μ', λάλα.

Την Κυριακή των Βαΐων, μετά τη λειτουργία, πήγαιναν στο εκκλησάκι του Προφήτη Ηλία, όπου τραγουδούσαν και χόρευαν. Το πρώτο τραγούδι που έλεγαν ήταν:

Γιάννης τη Μάιδω θέλει και την αγαπάει
μα η Μάιδω δεν τον θέλει, δεν τον αγαπάει

και κίνησε κι ο Γιάννης όλο κλαίγοντας κι όλο παίζοντας
στην αδερφή του πάει και στην Κάλλιω του.
-Ωχ!, τι να κάμω Κάλλιω, Κάλλιω μ', αδερφή μ'
που Δε με θέλει η Μάιδω, δε με αγαπάει.
-Σώπα, σώπα συ Γιάννη, εγώ θα κολαστώ
θα κάνω εγώ τη Μάιδω να 'ρθει μοναχή.
Βάζει γυναίκας ρούχα και κόρης πρόσωπο
παίρνει και τη ρόκα και διαλάλησε και ψιλόγνεσε.
-Άιντε , μωρέ κορίτσια, να πάμε για λουλούδια, για τριαντάφυλλα.
Άιντε μωρή Μάιδω, για δεν έρχεσαι;
-Φοβούμαι απ' το Γιάννη και δεν έρχομαι.
-Ο Γιάννης κάπου πάει και δεν είναι 'δώ.
Εκίνησε κι η Μάιδω όλο παίζοντας κι όλο ρίχνοντας.
Στη στράτα που πηγαίναν Γιάννης την κοιτάει, την καλοκοιτάει.
-Μάιδω, αν ήταν 'δώ Γιάννης, τι θα έκανες;
-Εγώ , αν ήταν Γιάννης, ή θε να σφαχτώ ή θε να πνιχτώ.
-Μάιδω, εγώ ειμ' ο Γιάννης, γιατί δε σφάζεσαι, γιατί δεν πνίγεσαι;
-Ανάθεμα την Κάλλιω που με πρόδωσε
και έκαμε το Γιάννη και με ντρόπιασε.

Τη μεγάλη Πέφτη (Πέμπτη), έβαφαν τα' αυγά με ριζάρι (κόκκινη ρίζα) και κρεμμυδότσουφλα. Όταν τελείωναν τα μέλη της οικογένειας με τη σειρά έπαιρναν ένα αυγό, το γύριζαν τρεις φορές στο πρόσωπό τους και λέγανε:

Καλώς ήρθες Πασχαλίτσα μ', καλώς ήρθες
σ' εμάς η υγεία, στους γύφτους η αρρώστια.

Τη μεγάλη Παρασκευή έφτιαχναν τις πασχαλιάτικες κουλούρες με το κόκκινο αυγό στη μέση και τσουρέκια.

Την Κυριακή του Πάσχα μετά την Εκκλησία πήγαιναν στη νονά την Πασχαλιάτικη κουλούρα κι αυγά κι έτρωγαν όλοι μαζί το αρνί. Το απόγευμα γίνονταν χορός στην πλατεία του χωριού. Οι γυναίκες τραγουδούσαν και χόρευαν ταυτόχρονα. Ο χορός άνοιγε με το «***Γενίτσαρο***».

Ένας κοντός γενίτσαρος, πολύ κοντός δεν ήταν
βαριά δοσιά του έδιναν πού 'χει όμορφη γυναίκα
τον ζήλευαν οι χωριανοί, τον ζήλευαν γειτόνοι
τον ζήλευε κι ο βασιλιάς πού 'χει όμορφη γυναίκα...

Την ίδια μέρα τα κορίτσια και τα παληκάρια πήγαιναν στην εξοχή και έφτιαχναν κούνιες τη μια απέναντι στην άλλη ώστε όταν κουνιόταν να συναντιούνται στον αέρα και τα πόδια τους ν' αγγίζονται. Ταυτόχρονα τραγουδούσαν:

Η μάνα του Γιάννη στην Εκκλησία να πάει
κι η αδερφή στολίζονταν Σάββατο όλη μέρα
μπροστά πηγαίνει η μάνα του, στη μέση η αδερφή του
κατόπιν πάει ο νηστικός σα μήλο μαραμένο
σα μήλο, σαν τριαντάφυλλο, σαν πράσινος βασίλ'κος....

Την Παρασκευή της Ζωοδόχου Πηγής γινόταν το μικρό πανηγύρι. Πρόκειται για ένα μικρό Εκκλησάκι στο λόφο Κουρί, λίγο χαμηλότερα απ' τον Προφήτη Ηλία. Ανέβαιναν όλοι στο λόφο, οι γυναίκες τραγουδούσαν και χόρευαν και έτρωγαν εκεί πάνω ψήνοντας τα αρνιά τους σε σούβλες.

Πρωτομαγιά

Αξημέρωτα σηκωνόταν η νοικοκυρά να πάει να φέρει «***καρές***» (κλωνάρια καρυδιάς), να βάλει στην πόρτα και να λουστούν όλοι ώστε να είναι γεροί. Μετά πήγαιναν στο Εκκλησάκι των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, όπου περνούσαν τη μέρα τους τρώγοντας, παίζοντας και χορεύοντας.

Γιάγιανος

Γιορτάζεται δύο συνεχόμενες βραδιές, 23 και 24 Ιουνίου. Το έθιμο του «***Γιάγιανου***» είναι πολύ παλιό και η σημασία του μεγάλη για όλους και ιδιαίτερα για τους αγρότες που τους θύμιζε ότι έφτασε το καλοκαίρι στα μισά του κι από δω και πέρα δεν επιτρέπονται τα σπαρτά.

Από το βράδυ της 22ας Ιουνίου ετοίμαζαν τα καλά τους. Με το χάραμα, πήγαιναν στα χωράφια τους απ' όπου έφευγαν μόνο το απόγευμα. Αφού έκαναν μπάνιο και καθαρίζονταν, ντύνονταν και ειδικά οι γυναίκες δεν φορούσαν άσπρα πουκάμισα αλλά κόκκινα. Τέλος έφτιαχναν ένα μεγάλο μπουκέτο από λουλούδια όλων των ειδών και κυρίως του γιάγιανου και των καρυδιών και χόρευαν μ' αυτό στην πλατεία. Το ίδιο γινόταν και την επόμενη μέρα. Το τραγούδι που τραγουδούσαν και χόρευαν ήταν:

Και γιάγιανος και σύναρος, του Γιάννη το βοτάνι
τα δύο βοτάνια μάλωναν ποιο να μυρίσει κάλλιο

μυρίζει ο Άγιος βότανο που ξιέρ' κι απού μυρίζει
μυρίζει και το αγόκλημα που ξιέρ' κι από το κλήμα
μυρίζει κι άις-Γιάγιανος που ξιέρ' κι απού τη γη του.

Κόρη ξανθή τον μάζευε πλέκοντας το γαϊτάνι
πλέκοντας και χαζεύοντας και σιγοτραγουδώντας
στη μέση πλέκουν το Χριστό, στην άκρη το Βαγγέλιο
και στα πλεκογυρίσματα πλέκουν τον αϊ-Γιάννη.

Βρυσίτσα πετροκάλαμη για τούτο σε καρτέρεσα
να έρθει ο κόσμος για νερό, νερό να μη τους δώσεις
μόνο να τους ρωτήσετε ποιος είναι ο Γιάννης ο βασιλιάς
απ' όχει εννιά υγιούς και τους εννιά τους πάντρεψε
εννιά νυφάδες παίρνει όλες αφέντ' τον έλεγαν
όλες μαντήλι τον δώριζαν, η νύφη η μικρότερη
αφέντη δεν τον έλεγε, μαντήλι δεν τον δώριζε.

Του Προφήτη Ηλία

Τη μέρα αυτή γινόταν το πανηγύρι. Απ' την παραμονή έρχονταν οι μπεζιργιάννηδες με τις πραμάτειες τους. Ο κόσμος αφού γυρνούσε από τις γεωργικές ασχολίες του, ντυνόταν με τα καλά και έβγαινε στην πλατεία. Εκεί γινόταν μεγάλος χορός με γκάιντες και ζουρνάδες, από όλους τους μικρούς και μεγάλους. Τραγουδούσαν πάντα οι γυναίκες κατά ομάδες, ενώ χόρευαν.

Εκτός από τις τακτές και προκαθορισμένες γιορτές και εκδηλώσεις είχαν και άλλες ενδιάμεσα για να ξεδίνουν από την πολυάσχολη ζωή τους. Έτσι έβρισκαν την ευκαιρία να διασκεδάσουν στο τέλος του θερισμού, κατά τον τρύγο, του αϊ- Δημήτρη, του αϊ- Τρύφωνα. Και δεν πρέπει ναι ξεχνάμε τις «***χαρές***» (γάμοι) που ήταν πολύ συχνοί παλιότερα.

Προξενιές

Τις κάνανε συνήθως τον Ιανουάριο, με την καινούρια χρονιά. Το παλικάρι που ήθελε ν' αρραβωνιαστεί διάλεγε τρεις ή πέντε συγγενείς του (όχι ζευγάρια) και τους έστελνε στην καλή του. Τους έδινε κι έναν κεντημένο καρέ, όπου μέσα τύλιγε λίγο σιτάρι, βασιλικό και λίρα ή ντούμπλα (οι πλούσιοι) και φλουριά (οι φτωχοί). Αυτά τα έλεγαν «***σημάδια***». Αν δέχονταν από της νύφης το σπίτι την προξενιά αντάλλαζαν τα «***σημάδια***» τους, γιατί και οι κοπέλες που ήταν σε ηλικία

γάμου ετοίμαζαν το « ***σημάδι***» τους για κάθε ενδεχόμενο. Την ερχόμενη Κυριακή γινόταν η επίσημοι αρραβώνες με γλέντι, χορό και πολλά «***δωρίσματα***».

Ο Γάμος

Ο γάμος άρχιζε από τη Δευτέρα. Ο πατέρας του γαμπρού πήγαινε στον παπά για τις άδειες. Μετά κατέβαινε στη Μητρόπολη για τα στεφανοχάρτια. Στη συνέχει ψώνιζαν τα στολίδια της νύφης.

Την Τετάρτη μ' ένα μπουκάλι λικέρ ή ούζο και λουκούμια ενημέρωναν τον νουνό (κουμπάρο) για το γάμο. Κατόπιν τα κορίτσια και οι συγγενείς της νύφης μαζεύονταν στο σπίτι της νύφης και γυρνούσαν από την καλή τα ρούχα (στα μπαούλα τα είχαν από την ανάποδη) , τα δίπλωναν και έβαζαν ανάμεσα τους βασιλικό. Τα παπλώματα και τα στρώματα τα τακτοποιούσαν πάνω στα μπαούλα κι αυτό λεγόταν «***γίκος***». Τα κεντητά και τα πλεκτά τα κρεμούσαν σε τριχιές πάνω στο χαγιάτι ή τα κρεμούσαν στους τοίχους ώστε να βλέπουν όλη την προκοπή της νύφης. Μόλις τέλειωναν με το τακτοποίημα της προίκας, έτρωγαν και τραγουδούσαν.

Την Πέμπτη ζύμωναν ψωμί και έφτιαχναν την κουλούρα και στο σπίτι της νύφης και στου γαμπρού. Στης νύφης έκαναν και πίτα σαραγλί την οποία αναποδογύριζαν στην κουλούρα. Έπαιρναν οι συγγενείς του γαμπρού την κουλούρα τους και τα στολίδια της νύφης και της τα πήγαιναν. Εκεί τους φίλευαν και μοίραζαν την κουλούρα. Δώριζαν στη νύφη χρήματα, μετά έπαιρναν την κουλούρα με το σαραγλί.

Από το βράδυ της Πέμπτης η νύφη κοιμόταν μέχρι την Κυριακή με δυο κορίτσια και ο γαμπρός με δυο αγόρια. Αυτές τις μέρες απαγορευόταν ο γαμπρός να πάει στο σπίτι της νύφης. Αν πήγαινε τον μαύριζαν.

Την Παρασκευή έφτιαχναν κουλούρες και φαγητό πληγούρι και τα μοίραζαν στους συγγενείς σαν είδος καλέσματος. Την ίδια βραδιά γινόταν πρόβα στο νυφικό με τραγούδια από τις φιλενάδες της νύφης.

Το Σάββατο μαγείρευαν στο σπίτι του γαμπρού και της νύφης και φιλοξενούσαν κάθε ένας τους συγγενείς του. Το βράδυ οι συγγενείς του γαμπρού μετά το φαγητό με τη συνοδεία οργάνων και με το γαμπρό πήγαιναν στο σπίτι της νύφης και χόρευαν τη «***γίκνα***» (ήταν κουλούρα με τρία κεριά). Τη γίκνα την έβγαζε και άρχιζε το χορό ένα κορίτσι που έπρεπε να μην είναι ορφανό και στη συνέχεια την έπαιρνε η νύφη και τέλος όλοι όσοι χόρευαν.

Την Κυριακή το πρωί, πήγαιναν οι καλεσμένοι του γαμπρού με τα όργανα στο σπίτι της νύφης. Εκεί τους κερνούσαν μεζέδες και αυτοί αφού δίπλωναν ξανά τα ρούχα της νύφης για να τα πάρουν μαζί τους,

Το ζωνάρι από τη νυφική φορεσιά και σκηνές από το γάμο.

χόρευαν. Πρώτη άνοιγε το χορό η νύφη ντυμένη και ύστερα οι συγγενείς. Γυρνώντας στο σπίτι του γαμπρού φίλευαν όλους όσους βοηθούσαν το γάμο και ονομαζόταν «***μπιριντζήδες***».

Στη συνέχεια ο γαμπρός με τους συγγενείς του και τα όργανα πήγαιναν στο σπίτι του κουμπάρου. Το πιο συγγενικό ζευγάρι του γαμπρού, ο άντρας κρατούσε ένα μπουκάλι κρασί και η γυναίκα μια κανάτα με κρασί και με κομματάκια μήλο. Οι κουμπάροι έβγαναν στην πόρτα να τους προϋπαντήσουν με κρασί και αντάλλασσαν ευχές.

Αφού έπαιρναν μαζί τους τους κουμπάρους και τους καλεσμένους τους (παρανούνους), πήγαιναν στη νύφη για να την πάρουν. Η νύφη καθόταν ανάποδα στο παράθυρο κρατώντας έναν καθρέφτη και ένα ποτήρι κρασί που είχε μέσα κέρματα, το «***κρασόκερμα***». Όταν έβλεπε το γαμπρό να έρχεται, πετούσε το κρασί κάτω απ' το παράθυρο και τα παιδιά μάζευαν τα κέρματα. Στη συνέχεια η νύφη με δύο φίλες της και την νονά πήγαινε σ' ένα δωμάτιο για να βάλει τα στολίδια. Την ίδια ώρα οι συγγενείς του γαμπρού «***αγόραζαν***» την προίκα της και την πήγαιναν στο σπίτι του όπου και την άπλωναν.

Όταν η νονά τέλειωνε το στόλισμα, ο γαμπρός και ο νονός χτυπούσαν τρεις φορές την πόρτα και την έσπρωχναν ν' ανοίξει για να πάρουν τη νύφη. Μια γυναίκα από της νύφης τους «***χαραλιώτες***» (καλεσμένους) έλεγε: «***Λώσε τα πέντε***» και ο γαμπρός της έριχνε χρήματα στην ποδιά. Κατόπιν ο κουμπάρος έκανε τη συνάντηση του ζευγαριού (ο γαμπρός πάντα δεξιά). Φεύγοντας η νύφη χαιρετούσε τους

Σκηνές από το γάμο.

γονείς της, τα αδέρφια της και προσκυνούσε στην είσοδο του σπιτιού. Οι γονείς της πετούσαν καραμέλες και κέρματα.

Χορεύοντας οι συγγενείς με τα όργανα πήγαιναν στην Εκκλησία. Μπροστά πήγαινε ένα αγόρι με το φλάμπουρο. Ήταν ένα κοντάρι με ένα κεντημένο πετσετάκι, ένα μήλο στην κορυφή κι ένα σταυρό. Το μήλο το 'τρωγε το ζευγάρι την επομένη του γάμου τους. Αφού γινόταν οι στέψεις οι καλεσμενοι δώριζαν το ζευγάρι.

Οι γονείς του γαμπρού έφευγαν πρώτοι για το σπίτι . Εκεί η πεθερά έβαζε στην είσοδο ένα κόκκινο πανί κι ένα σιδερένιο υνί από αλέτρι. Όταν έφτανε το ζευγάρι στο σπίτι η νύφη προσκυνούσε τα πεθερικά κι αυτοί φιλούσαν τα στέφανα. Ύστερα το ζευγάρι πατούσε στο υνί για να είναι γεροί και στο κόκκινο πανί για χαρά.

Στη συνέχεια καθόταν στο τραπέζι και ακολουθούσε το γλέντι. Το χορό αρχίζει ο κουμπάρος κι ακολουθούσαν η κουμπάρα, ο γαμπρός και η νύφη. Όποιος έπαιρνε το χορό τον δώριζαν χρήματα. Για τους συγγενείς του γαμπρού υπήρχαν δώρα (είδη ιματισμού) απ' την οικογένεια της νύφης. Το γλέντι τελείωνε με την αρχή της νύχτας και τα όργανα συνόδευαν τους κουμπάρους στο σπίτι, όπου και χόρευαν.

Τη Δευτέρα και την Τρίτη , η νύφη τακτοποιούσε την προίκα της με τα κορίτσια. Την Τετάρτη έπαιρνε τη στάμνα της και πήγαινε στη βρύση για νερό. Την ώρα που την έπαιρνε, έριχνε κέρματα στη βρύση. Την Πέμπτη η νύφη με το γαμπρό και μια κοπέλα απ' το σόι του πήγαιναν στο πατρικό της σπίτι. Εκεί η νύφη λουζόταν και στη συνέχεια έτρωγαν όλοι μαζί.

Σήμερα πολύ λίγα έθιμα διατηρούνται ακέραια.Τα περισσότερα μάλιστα έχουν εκλείψει από πολλά χρόνια πριν.Οι λόγοι είναι πολλοί. Οι σημαντικότεροι, κατά τη γνώμη μας, είναι η συνεχής μείωση του πληθυσμού του χωριού και, κυρίως, ο τεχνολογικός πολιτισμός που πλήττει τη λαογραφία και παρασύρει τους νέους στη μίμηση του δυτικού τρόπου ζωής.

Κατά καιρούς έγιναν προσπάθειες αναβίωσης παλιών εθίμων, όπως του «μπέη», του «γιάγιανου», του παραδοσιακού γάμου.Η ανταπόκριση του κόσμου ήταν θερμή, αλλά, δυστυχώς, δεν επαναλήφθηκαν.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Σε μια καταπράσινη λοιπόν περιοχή, προικισμένη από τη φύση περιοχή, βρίσκεται το χωριό των Μεταξάδων. Δεν είναι ένα ιστορικό απολίθωμα.Είναι και σήμερα ένα ζωντανό κύτταρο του Ελληνισμού.Δεν παρέμεινε ένα «νεκρό Μουσείο», που το βλέπεις και φεύγεις.Είναι ένα χωριό που κράτησε και κρατά όλη τη βαριά πολιτιστική κληρονομιά των παλιών και νεότερων χρόνων.Οι Μεταξάδες είναι μια συνεχής αποκάλυψη, που μας γεννά κάθε είδους συναισθήματα και εντυπώσεις.Μπορείς να νιώσεις τα πάντα, εκτός από αδιαφορία.

Το αναπόσπαστο αυτό τμήμα της Ελλάδας μας πρέπει να το γνωρίσουμε καλά όλοι οι Έλληνες, προσφέροντάς του την αγάπη μας και τη στοργή μας, ιδιαίτερα τώρα που η Θράκη, στην οποία ανήκει, βρίσκεται στο επίκεντρο των ενδιαφερόντων των ανθρώπων της πατρίδας μας, τώρα που ο μαρασμός της Θράκης, μετά από τόσους αγώνες, έχει πλέον τελειώσει και όλοι αναγνωρίζουν τη Γη τη γεννήτρα του χιλιόχρονου Βυζαντινού πολιτισμού.

Η εργασία μας αυτή μας βοήθησε να γνωρίσουμε καλύτερα τον τόπο μας, την ιστορία και τη λαογραφία του και να νιώσουμε περήφανοι γι' αυτόν.

Χρέος μας είναι να διαφυλλάξουμε στη μνήμη μας τουλάχιστο τον πλούτο αυτό των παραδόσεών μας και να τον μεταδώσουμε και στα παιδιά μας.

Μεταξάδες:χτες-σήμερα.

ΠΗΓΕΣ

1.Χειρόγραφα του Κ. Γκεργκένη, παλιού Προέδρου της Κοινότητας Μεταξάδων.

2.Μ.Κούκου «Στα βήματα του Ορφέα».

3.«Θρακικά».

4.«Αρχιτεκτονική και πολεοδομική μελέτη της Κοινότητας Μεταξάδων», εργασία της περιβαλλοντικής ομάδας του Γυμνασίου Μεταξάδων το σχολικό έτος 1992-93.

5.Περιοδικό της Ομάδας Παιδιών του Κέντρου Οικογενειακής Φροντίδας Μεταξάδων.

6.Μαρτυρίες κατοίκων του χωριού των Μεταξάδων.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ:.....Σελίδα 2

ΙΣΤΟΡΙΑ:.....Σελίδα 3
Το όνομα:.....Σελίδα 3
Οι Τούρκοι:.....Σελίδα 4
Οι Βούλγαροι: .....Σελίδα 6
Ο εμφύλιος 1946-50: .....Σελίδα 7
Η διοίκηση: .....Σελίδα 9

ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ: .....Σελίδα 13
Η κατοικία: .....Σελίδα 13
Η τροφή: .....Σελίδα 15
Η εργασία: .....Σελίδα 15
Η ενδυμασία: .....Σελίδα 16
Μουσική και χοροί: .....Σελίδα 24
Ήθη και έθιμα:..... Σελίδα 27

ΕΠΙΛΟΓΟΣ: .....Σελίδα 39

ΠΗΓΕΣ:..... Σελίδα 40

Ευχαριστούμε το Διευθυντή του Σχολείου μας κ. Νικόλαο Πανταζή για τη βοήθεια και τη συμπαράστασή του, το Σύλλογο των καθηγητών για την κατανόησή του, τον κ. Αθανάσιο Γκεργκένη, που μας παραχώρησε τα χειρόγραφα του Κ. Γκεργένη, καθώς επίσης και τους απλούς κατοίκους των Μεταξάδων για τις πολύτιμες πληροφορίες που μας έδωσαν. Τέλος, ευχαριστούμε τους συντονιστές καθηγητές κ.Στράτο Μπεζιργιαννίδη, Γυμναστή και Κερκύρα Μίτσουλη, φιλόλογο, που μας βοήθησν και μας καθοδήγησαν στην εργασία μας.

Η Ομάδα περιβαλλοντικής εκπ/σης του Γυμνασίου Μεταξάδων το Σχολικό έτος 1996-97:

Από την Α' Τάξη:

Γιαννακίδου Χριστίνα
Καραγιαννάκης Παναγιώτης
Μπουλιούδης Παναγιώτης
Πασχαλάκη Σουλτάνα
Σιαμπανίδης Δημήτριος
Γιαχουντούδης Αθανάσιος
Μηργκιζούδη Μαρία
Ναγκολούδη Μάρθα
Πιπερούδης Δημήτριος
Τερτσούδη Σοφία

Από τη Β' Τάξη:

Αλγιαννάκης Συμεών
Γιαννακίδου Ευαγγελία
Ποτίδου Σουλτάνα
Τερζούδης Βασίλειος
Γαβριηλάκη Θεανώ
Νικολούδης Παναγιώτης
Πρωτοψάλτη Μαρία

Από την Γ' Τάξη

Αλιμούδης Γεώργιος
Πανταζής Δημήτριος
Τερζόγλου Βασιλική
Καραγιαννάκη Αθανασία
Πασιλούδη Βασιλική

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Γυμνάσιο Μεταξάδων